

Kati Luoma

BROOKLYNIN MÄRKÄ LUMI

BROOKLYNIN MÄRKÄ LUMI

Kati Luoma

Brooklynin märkä lumi

Sivun 124 sitaatti on Agatha Christien teoksesta Kuolema Niilillä, suomennos Kirsti Kattelus. Sivujen 338 ja 339 sitaatit ovat Lassi Nummen runosta Ruo'on huokaus.

© 2020 Kati Luoma

Kannen suunnittelu: Toni Luoma

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-2131-5

Mummille, kiitos tästä kirjasta.

PROLOGI

Suljen kylpyhuoneen oven hiljaa, ettei hän heräisi. Väännän hanan kohisemaan ja katson peiliin. Se riittää. Annan kasvojeni vääristyä itkun voimasta, kirvelevän veden turvottaa silmäni, tukkia nenäni, raidoittaa poskieni ihon kiristäväksi.

Sihisen yhteen puristettujen hampaideni välistä joka ainoan tuntemani kirosan ja lopulta itkun jälleen kerran veden juoksun suojissa. En jaksa enää, en jaksa, en jaksa, en jaksa, en jaksa...

Yhä uudestaan noston katseeni peiliin, kuin myötätuntoa toisesta kurjasta etsien. Minua katsovat takaisin siniset silmät, yhtä anovat, yhtä hiljaa huutavat. Muisto humauttaa esiin, tyynnyttää ruumiin vavahtelun.

On leuto talvipäivä. Suuret lumihiutaleet putoilevat hiljalleen maahan. Kuljeskelen pihalla sinua etsimässä ja hanki narskuu hauskaasti saappaideni alla. Sanottiin, että sinun on lähdettävä hakemaan sokeria ja haluan päästä mukaasi. Vihdoin näen sinut liiterin nurkalla puupöllin päällä istumassa, lumikola lepää edessäsi maassa. Oravalleko juttelet? Lähestyn varovasti, etten säikäyttäisi vikkelläkinttuista eläintä.

Muutaman metrin päässä pysähdyn. Oravaa tai lintua ei näy, sinä itket hartiat pihatakin alla nytkähdellen, vaikeroit hiljaa kapeiden mäntien suuntaan.

”Minä en jaksa, onko minun pakko!”

Seison muutaman hetken paikallani hengittäen mahdollisimman hiljaa. Sitten astelen varovasti pois pehmeässä hangessa, armeliaasti taakseni katsomatta.

I OSA: SINISET SILMÄT

1 . L U K U

Porraskäytävän kelmeät keinovalot tuntuivat säälistä ulko-oven taakse jääneen maaliskuisen auringonpaisteen jälkeen. Emma painoi hämärässä hissin nappia, jossain ylhäällä alkoi kohista. Rautahäkin ristikoiden läpi näki pimeään hissikuiluun, jossa vajjerit liikkui hitaasti. Kun kuilun yläreunassa näkyi alas laskeutuva musta hihna, Emma tiesi hissin olevan perillä kahden sekunnin kuluttua. Lapsina hän ja Essi olivat nimittäneet hihnaa käärmeeksi.

Kahdeksannessa kerroksessa Emma väänsi reippaasti ovikelloa ja jäi ovisilmän keilaan odottelemaan.

Mitään ei kuulunut. Emma soitti kelloa uudelleen kaksi kertaa. Naapurin pieni koira alkoi haukkua viereisen oven takana. Emma raotti postiluukkua ja veto humisi sen läpi asunnon hiljaisuuteen.

Hän haparoi kädellään laukun pohjaa ja tavoitti päivänkakkaran terälehkien muotoisen avaimenperän. Veto yltyi, kun Emma avasi oven ja astui hämärän eteisen nahan tuoksuun.

"Mummi?"

Hän riisui kenkensä keskelle eteistä ja käveli olohuoneen oviaukolle.

Ruskeassa nahkanojatuolissa istui mummi ja nukkui, hopeanharmaa pää selkänojaa vasten kallistuneena. Emma ei ehtinyt sanoa enää mitään, ennen kuin mummi avasi silmänsä, kohotti päätään, katsoi häntä pari sekuntia ymmärtämättömän näköisenä, hymyili sitten väsyneesti, sanat silti rempseinä.

”Ka, Emma! Mittee se sinä siinä? En kai minä nukkunut?”

Keittiössä mummi nosti pöytään kaupan sitruunamuffinsipaketin. Emma täytti vedenkeitTIMEN, napsautti sen päälle ja alkoi kaivella kaapista teepusseja. Mummi joisi nessistä, pikakahviaan.

Emma katseli seinää, joka oli täynnä piirustuksia. Tuo hänenkin arkailemattomilla, paksuilla tussinvedoilla luonnostelemansa muutaman viivan talo, jonka ainoa ikkuna oli sydämenmuotoinen. Talon edessä seisoi suorakaiteen mallinen ihmishahmo, jonka suu oli U-kirjain ja josta lähti neljän raajan lisäksi vielä yksi paksumpi, musta viiva. Siinä oli ukki mökillä kuokka kädessä.

”Mihin sinä oot lapses jättäny?” mummi kysyi toruvalla äänellä, muka, hymyili.

”Kotiin, isänsä kanssa laatuaikaa viettämään.”

”Niin niin, nythän on, onko se sunnuntai?”

Emma hymisi myöntävästi, kaatoi sitten kiehuvaa vettä kahteen mukiin, nosti toisen pöytään mummin eteen.

Mummi avasi lasipurkin ja nosteli lusikalla ruskeaa purua yönsiniiseen mukiinsa, alkoi hämmennellä.

Sininen oli mummin lempiväri. Nytkin hänellä oli yllään lyhythihainen, haaleansininen paitapusero. Lasien takana Emmaa tarkastelevat silmät olivat vaaleansiniset, astetta voimakkaamman väriset kuin paita. Suorat housut taas olivat samaa sävyä tumman- ja hopeanharmaiden, permanenttattujen hiusten kanssa.

”Vieläkö sinä meinaat mua haastatella?” mummi kysyi.

”Kyllä meinaan”, Emma vastasi reippaalla äänellä. Puhu kuuluvalla äänellä, artikuloi selvästi, että minäkin kuulen, oli mummi häntä opastanut jo ainakin parikymmentä vuotta.

Mummi naurahti ja voihekaisi:

”Pöliä kai sinä oot. Mullahan on ollut niin keskiluokkainen, keskinertainen elämä!”

Emmaa huvitti. Mummi oli sanonut saman ainakin neljä kertaa sen jälkeen, kun hän ennen joulua oli kertonut tälle ehdotuksensa. Emma halusi saada talteen mummin muutaman hauskan jutun lapsuuden kokemuksistaan, ihan nauhalle, Topiakselle ja Aavallekin säilytettäväksi. Emma itse ei niitä osaisi omin sanoin kertoa eteenpäin, vaikka oli jutut

kuullut moneen kertaan. Mummilla oli puhumisen lahja, joka ei valitettavasti ollut kulkenut suvussa hänelle asti. Miten monesti Emma oli-kaan jotain tapausta kiihkeästi selittäessään huomannut, että ympärillä olevien, odottavien kasvojen ilmeet eivät sulaneet missään vaiheessa ymmärrykseen. Hän tarvitsi ajatustensa airueksi silminnähtäviä, kirjoitettuja sanoja, teräviä mustia merkkejä valkoista taustaa vasten.

"Ootahan", mummi sanoi ja nousi seisomaan kädellään pöydästä tukea ottaen. Hän häipyi oviaukosta viereiseen huoneeseen ja palasi kohta kuvakirja kädessään. *Kaniinin kevätmyssy*, Emma luki kannesta.

"Minä annan tämän Topiaksen lahjan jo etukäteen, onko sulla jotain sievää paperia? Kun eihän sitä tiää, pääsenkö tulemaan syntymäpäiville."

Taas mummillla oli äkkiä tuo ilme. Hymytön suu ja välttelevä, väsynyt katse, kohtalokas huokaus äänen pohjalla. Hetken hän tuntui kuuluvan vanhusten joukkoon, vakavailmeisten, herkkänahkaisten, vapi-seväänisten ja hauraiden heimoon.

"Ai jaa?" Emma vastasi, vaikka arvasi, mitä oli tulossa.

"Minä oon jo aika vanha ja on tuo pumppukin reistaillu. Kerroinko minä siitä, kun olin Stockmannilla ja alkoi rinnassa tykyttää?"

Emma nyökkäsi.

"Minun äitini kuoli 85-vuotiaana. Minä oon 84-vuotias."

Hymy palasi vanhan naisen kasvoille ja ääneen hiipi hellyys.

"Äidille tuli flunssa, joka ei enää parantunut. Hänen ei tarvinnut sairastaa kauan. Sillä tavalla kun saisi itekin lähteä. Kyllä kai tästä jo joutais."

Mummi käänsi katseensa Emmaan, joka kuunteli vaiti. Äkkiä mummi virnisti ja sanoi rehvakkaasti, äänessä tuttu ilkeäkurinen sävy:

"Sukulaisetkin perintöä oottaa, että eikö se jo ala lähtä!"

Emma naurahti. Jo 75-vuotiaana mummi oli julistanut, että hän aina-kaan ei missään nimessä haluaisi elää yli 80-vuotiaaksi. Rajapyykin mentyä hänellä oli nyt kasvava tunne siitä, että hän kuolisi 85-vuotiaana niin kuin äitinsäkin.

Viime vuoden puolella mummi oli alkanut varautua lähtöönsä tyhjentämällä pakastintaan ja hävittämällä vanhoja papereita. Silloin Emma oli alkanut epäillä, että mummi aavisti jotain. Hän oli päättänyt

vihdoinkin pyytää tätä kertomaan nauhalle saapasjutun ja kotilinnun hedelmä -tapauksen.

Emma sai teensä juotua loppuun ja alkoi kaivella kassistaan puhe-
linta tallennusta varten. Mummi tarttui hänen katseeseensa, hymyili
kuin äkkiä innostuneena ja tokaisi:

”No, mennäänkö me olohuoneeseen?”

Tummanruskea nahkasohva narahti äänekkäästi, kun Emma liukui
sen viileään syliin. Mummi asettui ikkunan vieressä olevaan keinutuoi-
liin, suuren kukkataulun eteen. Emma painoi tallennuksen alkamaan.

”Sun piti vielä kertoa jostain Roistokadusta?”

Emma painoi kädensijasta auki ulko-oven, jota Juha ei ollut vielä laitta-
nut lukkoon. Hän jäi eteiseen kuuntelemaan toiveikkaana. Ainoa ääni
oli tiskikoneen hiljainen hurina.

Emma riisui kengät jaloistaan ja asteli hiljaa olohuoneeseen päin.
Vasta sitten hän uskalsi sanoa hiljaisen hein.

Sohvalla selällään makaava mies nosti katseensa kirjasta. Hymy
nousi hänen keskittyneille kasvoilleen.

”Hei pupu! Oliko kivaa?”

Hymy oli Juhassa yhä parasta, neljäntoista yhdessä vietetyn vuoden
jälkeen. Sen helppous, nopeus ja teeskentelemättömyys. Jos joskus en-
nen miehen pahaa-aavistamatonta hymyä Emman kielellä olikin väijy-
nyt syytös, hymyn jälkeen kovat sanat jäivät epävarmoina sydänalaan
pyörimään. Oli odotettava hymytöntä hetkeä tai kärsittävä tunnontus-
kia.

”Joo-o. Mummilta terveisiä. Onko lapset jo nukahtaneet?”

”Topias nukahti jo puoli tuntia sitten, Aava just äsken”, Juha sanoi ja
kertoili muutamalla lauseella illan tapahtumista.

Emma kävi viemässä takkinsa henkariin ja noukki paluumatkalla lat-
tialta Topiaksen sinisen dinosauruspaidan. Hän painoi sen vaistomai-
sesti kasvoilleen. Se haisi lapselta, kuin laimealta sekamehulta. Emma
vei tietokonepöydälle unohtuneen lasin ja lautasen keittiöön ja alkoi ke-
rätä lastenkirjoja nojatuolista hyllyyn vietäväksi.

”Tuu lueskelemaan”, Juha pyysi ja ojensi kättään häntä kohti soh-
valta.

"Kirsi ja Tarja tulee huomenna aamupäivästä käymään. En minä aamulla ehi siivota."

"Määhän imuroin toissa päivänä", Juha sanoi hämmästyneenä. "Täällä on ihan tarpeeksi siistiä ja lapset levittelee kuitenkin aamulla taas leluja."

Mies näytti niin aidon ihmettelevältä, että Emma ei kehdannut heti jatkaa järjestelemistä. Hän silmäili hetken kirjahyllyä, veti esiin *Aikamatkustajan vaimon* ja asettautui sohvan toiseen pätyyn.

Hän luki virkkeen, toisen ja kolmannenkin. Kun hän lepuutti hetken silmiään, jalkalampun valo veti oitis puoleensa harhailevan katseen. Vain yhdessä lampun kolmesta kukakuupasta paloi valo. Naurettavan näköistä. Lamput pitäisi vaihtaa ennen Tarjan ja Kirsin huomista vierailua.

Espoossa asuva Tarja ei ollut vielä kertaakaan käynyt heidän uudessa talossaan, eikä Emma halunnut tuottaa ystävälleen pettymystä. Hän antoi katseensa kulkea arvioivasti pitkin olohuonetta. Miksi Topiaksen jäljiltä aamulla irronnut kankainen verhonpidike lojui edelleen lattialla patterin vieressä? Hän laski kirjan nurin niskoin sohvan käsinojalle ja nousi laittamaan verhon ojennukseen. Juha ei tuntunut huomaavan, että hänen ympärillään tapahtui jotain, vaan käänsi nautinnollisesti kirjansa sivua. Emma jäi sohvan viereen seisomaan ja katsoi haluttomasti käsinojalla retkottavaa kirjaa. Olisi sittenkin järkevintä mennä nukkumaan.

Kun hän vei kirjan takaisin hyllyyn, Juha havahtui ja avasi suunsa.

"Huomenna on töissä ne Pekan läksiäiset, niin tuun vasta joskus illalla."

Mies silmäili häntä tiiviisti ja jatkoi:

"Se lähtee nyt sinne jenkkeihin perheensä kanssa pariaksi vuodeksi, oonhan mää sanonut?"

Emma ei ollut huomaavinaan Juhan tarkkaavaista katsetta, vaan sanoi leppoisasti:

"Joo, kyllä mää muistan. Kerrohan terveisiä!"

Jalkalampun ohitse kävellessään hän avasi yhden paperisen kuupan selälleen. Siitä hän muistaisi vaihtaa lamput aamulla ennen vieraiden saapumista.

JUMALAN KIVI

Olen usein miettinyt, onko epäilevä mielenlaatuni peräisin isältäni. Jo silloin kun olin alle kouluikäinen, isän luona kävi monenkirjavaa väkeä. Ovellemme koputteli mormoneja, jehovantodistajia ja joku mies, josta tätini sanoi "tuo jesuiitta tuola kulukee". En tiedä, mikä mies se oli, mutta kirkkouskovainen se ei ollut. Isä päästi heidät kaikki juttelemaan kanssaan ja antoi minun jäädä kuuntelemaan. Hänen mielestään kuunteleminen oli hirveän hyvä asia.

"Mutta kaikkea ei tarte niellä sellaisenaan", hän muistutti.

Aina kun heräsin yöllä, isä luki. Luki ja tupakoi. Hän lainasi kaiken maailman tähtitieteellisiä kirjoja ja tutustui buddhalaisuuteen, taolaisuuteen ja Intian uskontoihin. Hänellä oli kirja myös Konfutsen opista, mutta sitä hän ei antanut minun lukea, vaikka olisin jo osannut. "Sinä et ymmärrä siitä mitään", hän sanoi.

Isällä kävi kerran kuussa sokea hieroja, Hyvärin Jaako, joka oli syvästi uskonnollinen mies. Asetuin usein tuvan nurkkaan kuuntelemaan, kun miehet keskustelivat uskonnosta Jaakon käsien painellessa isän selkää ja jalkoja. Isä jäi alakynteen skeptisten mielipiteidensä kanssa, sillä Jaako tuntui pystyvän kumoamaan kaikki isän väittämät kristinuskon perusteella. "Mulla tulee pää kipiäksi sun sanomisista, mutta jalat tulee hyväksi", isä sanoi usein Jaakolle.

Isä kai uskoi kaikesta huolimatta Jumalaan, sillä minulle hän sanoi, että samalla Jumalalla on vain eri nimiä ja hahmoja eri uskonnoissa.

Ehkä sisäistin liiankin hyvin isän ohjeen siitä, ettei kaikkea kuulemaansa kannattanut uskoa. Joskus mietin, kuinka paljon helpompaa elämäni olisi ollutkaan, jos vain olisin voinut uskoa ilman jatkuvaa, väsyttävää kyseenalaistamista.

Mutta niin kävi, että johonkin mieleni osaan alkoi hitaasti levitä epäilyksen kalvo viimeistään silloin, kun kouluun menoani edeltävänä keväänä kuulin Kettusen neidin paasaavan naapurin pojille: "Sen tiiätte, että joka häpeämättä kiroaa, sille Jumala heittää ison kiven päähän".

Sanat jäivät kiertelemään ajatuksiani. En kuitenkaan puhunut niistä mitään isälle, jota minua ei sinä nimenomaisena sunnuntaiaamuna huvittanut jututtaa. Sen sijaan supisin asian pihalla parhaille ystävilleni, samassa isossa kulmatalossa kanssamme asuville kaksosille Raijalle ja Reinolle.

"Uskotteko, että jos kiroilee, Jumala heittää ison kiven päähän?"

Reinon silmät päilyivät Raijaan päin, mutta hän ei sanonut mitään. Raija näytti miettivältä: "No oon minä kuullu meiän isänkin joskus ki-roavan, eikä sille mitään tapahtunu."

Jos Reino ei olisi ollut Raijaa puolta päätä pitempi, tomeraa Raijaa olisi voinut luulla hänen isosisarekseen. Ja sitä Raija tarkalleen ottaen olikin, sillä hän oli kertomansa mukaan syntynyt ainakin puoli tuntia ennen Reinoä. Siksi kai Raija oli kaksosista se, jonka perässä toinen kulki kuin pieni hontelo lammas.

Pihan poikaporukkaan Reino ei kerta kaikkiaan sulautunut. Äitinsä käskyttämänä hän meni muutaman kerran muiden poikien luo norkoilemaan ja näytti pari kertaa tuhahtelevankin asiaankuuluvasti suu virneeseen vedettynä. Kun porukka aina lopulta lähti innosta hälisten juoksemaan jonkin uuden ajatuksen siivittämänä, Reino kuitenkin jättäytyi hidastellen jälkeen ja poikien näkökentän ulottumattomiin jäätyään lontusteli vaivihkaa takaisin pihaan.

Siispä Reino oli siellä missä Raijakin ja Raija useimmiten siellä missä minäkin.

"Mutta onko teiän isä kiroillut koskaan ulkona? Ei kai Jumala voi sisälle sitä kiveä heittääkään, katon läpi?" kyselin. Epäilin vahvasti koko kivijuttua, mutta halusin olla varma.

"Kyllä se pystyisi", vastasi Raija, mutta jatkoi hetken hiljaisuuden kulluttua:

Anna ja Emma ovat mummi ja tyttärentytär, luonteeltaan toistensa vastakohtat. 84-vuotias Anna on rohkea ja sanavalmis, 33-vuotias toimittaja Emma taas konflikteja viimeiseen asti välttävä itsensä pohdiskelija. Työelämästä vähitellen syrjään joutuva Emma alkaa kerätä talteen tuonpuoleiseen jo kaipaavan mumminsa lennokkaita tarinoita menneisyydestään. Tapaamisten jatkuessa hän huomaa, että jutut eivät jääkään muutamaan hauskaan sattumukseen. Omassa elämässään Emma joutuu työttömyyden pitkittyessä yhä ahtaammalle, ja uusia haasteita kaipaava aviomies, pelokas tytär ja hankala isä vaativat kaikki häneltä osansa.

Epävarman kirjoittajan mielessä alkaa siintää kirja, jonka rivejä hahmoteltiin jo kauan ennen hänen syntymäänsä. Kuka on oikeutettu kirjoittamaan ja kenen tarinasta lopulta on kysymys?

Teos tuo lukijan eteen historiallisen Oulun nuoren, mielikuvitukseksiaan tytön silmin ja kuvaa samalla lämmöllä 2000-luvun naisen haasteita.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi